

Stockholm den 28 juni 2019

R-2019/0949

Till Justitiedepartementet

Ju2019/01733/L1

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 8 maj 2019 beretts tillfälle att avge yttrande över promemorian Lägre kapitalkrav för privata aktiebolag (Ds 2019:6).

Sammanfattning

Advokatsamfundet tillstyrker förslaget om lägre kapitalkrav för privata aktiebolag, men avstyrker förslaget på att kapitalkravet bestäms till 25 000 kronor. Advokatsamfundet anser att regeringen bör överväga att avskaffa kapitalkravet för privata aktiebolag eller sänka det till en krona. Advokatsamfundet anser vidare att det inte är ändamålsenligt att genomföra en sänkning av kapitalkravet, till 25 000 kronor eller annan nivå, utan att samtidigt genomföra en reform av kapitalskyddssystemet i aktiebolagslagen.

Det nuvarande kravet på aktiekapital

Advokatsamfundet delar uppfattningen att "[k]ravet på att det i bolaget ska finnas ett aktiekapital skulle bli i det närmaste meningslöst om det vore fritt att låta täckningen för aktiekapitalet sjunka hur lågt som helst".¹

De två huvudsakliga anledningar som brukar nämnas i förarbetena och litteraturen till att över huvud taget ha ett aktiekapital är skyddet för bolagets borgenärer och det s.k. seriositetsskyddet.

Vad gäller borgenärsskyddet delar Advokatsamfundet uppfattningen att "kravet på aktiekapital inte [bör vara] högre än nödvändigt",² men ifrågasätter om ens nuvarande aktiekapitalgräns – och därmed än mindre den föreslagna sänkta gränsen – är tillräcklig för att fylla den funktionen. Det har i tidigare utredningar om aktiekapital i privata bolag

¹ Ds 2019:6 s. 10.

² Ds 2019:6 s. 10.

diskuterats huruvida aktiekapitalsbestämmelserna i aktiebolagslagen utgör ett reellt borgenärsskydd.³ Redan i prop. 1993/94:196 (s. 82) konstaterades att aktiekapitalets storlek inte är ensamt avgörande för borgenärernas skydd och att även ett aktiekapital så högt som 100 000-200 000 kronor i praktiken ofta utgör ett otillräckligt skydd när bolaget råkar i ekonomiskt trångmål. Det kan vidare konstateras att de kapitalskyddsbestämmelser som kopplats till aktiekapitalet, såsom bestämmelserna om värdeöverföring (inklusive försiktighetsregeln och beloppsspärren) samt kontrollbalansräkning och tvångslikvidation, redan i nuläget utgör ett svagt skydd för borgenärerna.

Vad gäller aktiekapitalets funktion som seriositetsskydd har aktiekapitalet traditionellt ansetts förhindra att aktiebolagsformen används endast för att uppnå skattemässiga fördelar eller för oseriösa syften. Dessa oseriösa syften har senast i SOU 2008:49 (s. 86) uttryckts som ekonomisk brottslighet, kreditbedrägerier och målvaktsbolag med svart arbetskraft.⁴ Argumenten framfördes särskilt när minimigränsen för aktiekapitalet år 1973 höjdes från 5 000 kronor till 50 000 kronor och vid 1995 års höjning från 50 000 kronor till 100 000 kronor. För att seriositetsspärren ska vara effektiv bör dock minimigränsen ligga på en nivå som utgör ett reellt hinder för personer som vill starta ett aktiebolag i oseriöst syfte.

Utvecklingen i Europa

Rättsutvecklingen i övriga Europa går mot en sänkning av aktiekapitalet, då för närvarande ”privata aktiebolag eller [...] motsvarande bolag bildas utan aktiekapital eller med ett kapital på en euro eller motsvarande i arton av EU:s medlemsstater”.⁵

Tyskland införde år 2008 det s.k. *Unternehmergeellschaft*, en särform av GmbH (den tyska motsvarigheten till privat aktiebolag), som kan bildas med en euro i aktiekapital. Frankrike har på motsvarande vis sänkt kravet på minsta aktiekapital för SARL (den franska motsvarigheten till privat aktiebolag) till en euro.⁶ I Norden har Finland helt avskaffat kravet på aktiekapital för privata bolag och Norge har år 2017 föreslagit att minimikravet för aktiekapital sänks till en norsk krona (förslaget ledde dock inte till lagstiftning utan minimikravet på aktiekapital är fortfarande 30 000 norska kronor).⁷

Dessa länder har dock – till skillnad från Sverige – även fört en bred rättspolitisk diskussion kring kapitalskyddsreglerna. I Sverige har den rättspolitiska diskussionen i princip endast rört sänkningar av kapitalkravet från 100 000 kronor till 50 000 kronor och nu från 50 000 kronor till 25 000 kronor. I övrigt saknas i den hittillsvarande diskussionen en utvärdering av aktiebolagslagens bestämmelser om kapitaluppbyggnad och kapitalskydd.⁸ I samband med sänkningen av kravet på aktiekapitalets minsta storlek från

³ Se dir. 2007:132, SOU 2008:49 och Advokatsamfundets remissvar på SOU 2008:49.

⁴ SOU 2008:49 s. 86.

⁵ Ds 2019:6 s. 13.

⁶ J. Andersson, *Kapitalskyddet i aktiebolag – En lärobok*, 6 uppl. 2010, s. 32.

⁷ Ds 2019:6 s. 14.

⁸ J. Andersson, s. 34.

100 000 kronor till 50 000 kronor anförde regeringen att en översyn av tvångslikvidationsreglerna var befogad och att regeringen avsåg att återkomma till frågan.⁹ Så har dock inte skett.

Kravet på aktiekapital sänks till 25 000 kronor

Kapitalsystemet och kapitalskyddsreglerna i 25 kap. 13-20 §§ aktiebolagslagen är avhängiga det egna kapitalets storlek. Om följaktligen ett krav på minsta aktiekapital inte fyller någon meningsfull funktion som borgenärsskydd, så fyller inte heller de regler som bygger på detsamma någon meningsfull funktion.¹⁰ Det angivna syftet att ”göra aktiebolagsformen mer tillgänglig och därmed främja företagande, särskilt inom tjänstesektorn”¹¹ ter sig som mer politiskt motiverat och mindre befogad ur en juridisk eller ekonomisk synvinkel. Det saknas stöd för att antalet företag skulle bli fler om man sänker aktiekapitalgränsen. Att antalet aktiebolag blir fler är dessutom knappast ett självändamål.

Advokatsamfundet anser att sänkningen av kapitalkravet för privata aktiebolag från 50 000 kronor till 25 000 kronor skulle innebära att det blir i princip meningslöst att alls behålla ett krav på en minimigräns för aktiekapital för privata aktiebolag. Varken borgenärsskyddet eller seriositetsskyddet skulle upprätthållas på ett adekvat sätt efter en sådan sänkning. Om minimigränsen för aktiekapitalet inte fyller de funktioner och intressen som den är till för att fylla, finns det ingen anledning att behålla den. Advokatsamfundet anser därför att tiden är mogen att i stället utreda ett avskaffande av kapitalkravet eller en sänkning till en krona.

En reform av kapitalskyddssystemet

Kapitalkravsreglerna och kapitalskyddssystemet i aktiebolagslagen utgör en sammanhängande regelverksmassa. Samtidigt kan konstateras att de kapitalskyddsbestämmelser som kopplats till aktiekapitalet, såsom bestämmelserna om värdeöverföring (inklusive försiktighetsregeln och beloppsspärren) samt kontrollbalansräkning och tvångslikvidation, redan i nuläget utgör ett svagt skydd för borgenärerna. En ytterligare sänkning av kapitalgränsen skulle innebära att dessa bestämmelser blir alltmer reellt betydelselösa. Ett minsta kapitalkrav om 25 000 kronor innebär att ett privat aktiebolag blir tvunget att upprätta kontrollbalansräkning när det egna kapitalet sjunker under 12 500 kronor – en summa som inte utgör något reellt skydd för bolagets borgenärer. Vad gäller seriositetsspärren innebär visserligen ett lägsta aktiekapital om 25 000 kronor mer seriositetsskydd än inget aktiekapitalkrav alls, men ju lägre kapitalkravet blir desto mer urholkat blir detta skydd i realiteten. Vidare utgör seriositetsskyddet i sig inte ett tillräckligt starkt intresse för att överväga de skäl som talar för att sänka eller avskaffa aktiekapitalskravet och har heller inte ansetts utgöra det i

⁹ Ds 2019:6 s. 20 med hänvisning till prop. 2009/10:61 s. 13.

¹⁰ Jfr J. Andersson, s. 35, och Advokatsamfundets remissvar på SOU 2008:49.

¹¹ Ds 2019:9 s. 14 med hänvisning till prop. 2009/10:61.

tidigare utredningar. Advokatsamfundet ser inte någon anledning att avvika från dessa tidigare slutsatser.

Det är Advokatsamfundets ståndpunkt att en sänkning av kapitalkravet för privata aktiebolag, alldeles oavsett till vilken lägre nivå den sker, bör genomföras tillsammans med välavvägda regler som säkerställer ett adekvat borgenärsskydd och begränsar andra icke önskvärda effekter av sänkningen. Ett exempel på en sådan tänkbar regleringsåtgärd är att införa ett oaktsamhetsansvar som i ökad utsträckning gör det möjligt att vid konkurs eller företagsrekonstruktion utkräva betalning från de personer som drivit verksamheten. I Storbritannien finns bestämmelser av det slaget ("liability for wrongful trading").¹² Därvid bör vidare utredas huruvida tvångslikvidationsreglerna för privata aktiebolag helt bör avskaffas eller förändras till ett publicitetsförfarande.¹³

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg

¹² Jfr dir. 2007:132.

¹³ Artikel 58 i direktiv 2017/1132 föreskriver täckningskontroll i publika bolag.